

18. Kerenyi, C. (1991). *Prometheus: Archetypical Image of Human Existence*. Princeton University Press.
19. Kim, Y. (2022). Human consciousness and prosthetic temporality: On the way to new technological humanities. *New Techno Humanities*, 2 (1), 41–46.
20. Klenk, M., & Sand, M. (2020). Prometheus' Legacy: Responsibility and Technology. *Welche Technik? Text & Dialog*, 23–40.
21. Osetrova, O. O. (2017). «Prometheus' complex» and «Empedocles' complex» as fragments of «Fire poetics» by G. Bachelard. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 16(8), 125–129. <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/961>
22. Pavanini, M., & Lemmens, P. (2023). Peter Sloterdijk's Philosophy of Technology: From Anthropogenesis to the Anthropocene. *Technophany A Journal for Philosophy and Technology*, 84–123, doi:10.54195/technophany.13602
23. Platon. (1999). Protagor [Protagoras]. V *Dialogy* (ss. 108–154). Osnovy (in Ukrainian).
24. Plotinus. (1984). On Difficulties about the Soul I. *Ennead IV. 3*, 136–279. Harvard University Press.
25. *Proclus Diadochus In Platonis Rem Publicam Commentarii* (2022). (Vol. 2). [Greek, Ancient (To 1453)]. Legare Street Press.
26. Riggs, F. W. (1996). Onomatics and Terminology. Pt. 1: Their contributions to Knowledge Organization. *Knowledge organization*, 23 (1), 25–37.
27. Schlegel, Fr. (1985). *Lucinde*. Insel Verlag GmbH. (in German).
28. Shevtsov, S., & Kvitka, S. (2023). The Birth of Technics out of the Spirit of Myth and the Bernard Stiegler's Pessimism: Genesis of the Problem. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 26(5), 184–190. <https://doi.org/10.15421/1723121> (in Ukrainian).
29. Stiegler, B. (1998). *Technics and Time: vol. 1: The Fault of Epimetheus*. Stanford University Press.
30. Watt, C. (2016). The Uses of Maurice Blanchot in Bernard Stiegler's Technics and Time. *Paragraph*. 39(3), 305–318.
31. Wright, L. (2022). *The Social Life of Words: A Historical Approach* (D. Hornsby, Series Ed.). John Wiley & Sons.

Received 20.02.2024

Received in revised form 07.04.2024

Accepted 16.04.2024

DOI: 10.15421/272402

UDC 140.8+165+111.1(008.2)

Є. Р. Борінштейн, Л. С. Городнюк

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна*

ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН НОМО DIGITALIS ЯК ОНТОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ «ЛЮДИНА – ГАДЖЕТ»

E-mail: eborin197013@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0323-4457>

E-mail: milaodessa1603@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1411-3527>

Анотація. Тотальна цифровізація відкрила перед сучасною людиною безліч можливостей, створила нову систему відносин «людина – світ»: тепер будь-який аспект загальнолюдського буття неможливо уявити без залученості в «цифру». Усе, що ми робимо, так чи

інакше, а часто і загалом прив'язане до цифрової системи. Таким чином, у XXI столітті сформувалася цифрова людина, або Homo Digitalis – принципово новий тип Homo Sapiens, який співіснує з цифровими пристроями і цифровими системами, має цифрову ідентифікацію, чия життєва творчість відбувається в декількох вимірах, у тому числі значною мірою у віртуальному, чій якість і рівень життя суттєво або цілковито залежать від цифрового світу. Вважаємо, що маємо право висунути гіпотезу і стверджувати, що на всьому історичному відрізку існування людства неоліт та його діяльність ще ніколи не еволюціонували настільки пришвидшено, змінюючи глобальний життєустрій та його численні окремі чинники в межах не сторіч, а декількох десятиріч. Однак поряд з безумовними численними перевагами і комфортом диджиталізація має зворотний бік – докорінно змінюється сама людина. Цифрова людина, або Homo Digitalis, змінює не тільки спосіб життя, уявлення про пізнавальну й інтелектуальну діяльність: Homo Digitalis вносить численні корективи в ту людську природу, яка колись, у відкритих умовах світу, сформувала людину й наділила її властивостями Homo Sapiens. Таким чином, з'явилася Людина, чій буття і життєдіяльність значною мірою детерміновані цифровим пристроєм, Людина, яка стала частиною онтологічної системи «людина – гаджет». Таку Людину ми називаємо цифровою людиною, а у філософсько-антропологічному аспекті – Homo Digitalis. **Мета роботи** – дослідити сутнісні основи Homo Digitalis як філософсько-антропологічний феномен в онтологічній системі «людина – гаджет». **Предмет дослідження** – специфіка цифрового буття людини метамодерну.

Ключові слова: цифрова людина, Homo Digitalis, людина метамодерну, цифрова антропологія, цифрова онтологія, соціальні медіа.

Y. R. Borinshteyn, L. S. Horodniuk

State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Odesa, Ukraine

PHILOSOPHICAL AND ANTHROPOLOGICAL PHENOMENON HOMO DIGITALIS AS AN ONTOLOGICAL SYSTEM «HUMAN – GADGET»

Abstract. Total digitization has opened up many opportunities for modern human, created a new system of «human-world» relations: now any aspect of human life cannot be imagined without involvement in «digital». Everything we do is tied to a digital system in one way or another, and often in general. Thus, in the 21st century, a digital human, or Homo Digitalis, was formed – a fundamentally new type of Homo Sapiens, which coexists with digital devices and digital systems, has digital identification, whose life creativity takes place in several dimensions, including, to a large extent, in the virtual, whose quality and standard of living are significantly or completely dependent on the digital world. We believe that we have the right to put forward a hypothesis and claim that in the entire historical period of human existence, the neo-anthropus and his activities have never evolved so rapidly, changing the global lifestyle and its numerous individual factors, within the limits of not centuries, but several decades. Meanwhile, next to the unconditional numerous advantages and comfort, digitization has a reverse side – the person himself is fundamentally changing. Digital human, or Homo Digitalis, changes not only the way of life, the idea of cognitive and intellectual activity: Homo Digitalis makes numerous corrections to that human nature, which once, in the open conditions of the world, formed human and endowed him with Homo Sapiens properties. Thus, there appeared a Human whose being and life activities are largely determined by a digital device, a Human who became part of the ontological system «man-gadget». We call such a person a digital person, and in the philosophical and anthropological aspect – Homo Digitalis. The modern scientific community faces the tasks of socialization of the individual in the digital space and socialization of Homo Digitalis with well-established skills of digital existence in the ontological system «Man-gadget» with a minimum of life offline, in a physical dimension outside the virtual world. Digital man, or its anthropological synonym Homo Digitalis, is a relatively new phenomenon, but in Western science, where the digital revolution took place, his research began with the first awareness of a socio – historical turn. Unfortunately, there is very little reflection on the socio-cultural essence of Homo Digitalis and the difficulties of its humanization in accordance with the categorical imperative of morality. **The aim of article** is to investigate the essential foundations

of Homo Digitalis as a philosophical and anthropological phenomenon in the ontological system «human-gadget». **The subject of research** . specifics of digital human existence metamodern.

Keywords: digital human, Homo Digitalis, metamodern human, digital anthropology, digital ontology, social media.

Вступ. На перетині XX і XXI століть людська цивілізація почала рух у нову для себе еру, можливо, на той момент не маючи ясного розуміння потенціальності масштабів змін. Атрибути цифровізації, що з'явилися як цікаві винаходи й дивні інновації, спочатку поступово змінювали життя людства новими формами комунікації, появою дивовижних гаджетів і корисних застосунків, пришвидшеним вирішенням побутових питань і легким доступом до інтелектуальних джерел. Курс на розвиток ІТ-технологій, досить швидке перетворення винаходів на продукцію та їхня інтеграція на споживчі ринки, великий попит у натхнених мас, які на власному досвіді відчули в реальному житті неабиякий технологічний комфорт, виникнення на цьому підґрунті чимало бізнес-напрямів тощо, спровокували суттєву всебічну темпоралізацію цифровізації. К. Краус дає вдале визначення цифровізації як «насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та встановлення електронно-комунікаційного обміну між ними, що сприяє співінтеграції між фізичним та віртуальним вимірами і створенню конвергентного кіберфізичного простору» [7, с. 120]. Проте цифровізація має зворотний бік – докорінно змінюється сама людина. Український вчений Олександр Дзьобань справедливо розглядає цифрову людину як продукт попередньої епохи – постмодерну і називає її «новітнім етапом розвитку людини як основного об'єкта і суб'єкта інформаційних відносин в інформаційному суспільстві на останніх стадіях його розвитку» [4].

Мета та предмет дослідження. **Мета дослідження** – з'ясувати сутнісні основи Homo Digitalis як філософсько-антропологічного феномену в онтологічній системі «людина – гаджет». В умовах постійних трансформацій Homo Digitalis перетворюється на своєрідного цифрового мандрівника, життя якого пов'язане з постійними переміщеннями, безперервними переходами і трансакціями. Це спричиняє розширення репертуару Я-ідентифікацій особистості, появу цифрової суб'єктності, що забезпечує процеси породження і набуття сенсу; надання інформаційно-комунікативним пристроям статусу нового соціокультурного персоніфікованого суб'єкта, що є частиною цифрової повсякденності, опосередковує і задає інші види інтеракцій людини зі світом і самим собою. Збільшення доступності комунікативних онлайн-контактів, які легко виникають і так само легко припиняються, сприяють розвитку складної, різноманітної та багатомірної комунікативної мережі й докорінного перетворення творчої особистості. **Предмет дослідження** – специфіка цифрового буття людини метамодерну. Таким чином, виникає **людина метамодерну**, яка в контекстуальному полі Homo Digitalis являє собою творчу особистість, головною цінністю якої є архітектоніка власного життя, конструювання нової соціокультурної реальності й послідовне втілення в життя своїх власних цінностей і принципів.

Джерела. Відповідно до мети та предмета дослідження ми використали праці Р. Аккера і Т. Вермьоленя як родоначальників розуміння метамодерну [13]. Для визначення філософсько-антропологічного феномену цифрової людини ми аналізуємо дослідження закордонних та українських сучасних вчених Д. Міллера, Х. Хорст [9], О. Дзьобаня [4], К. Краус [7]. Стосовно розуміння трансформаційних процесів у цифрової людини ми використовуємо праці М. Шпітцера [14], Н. Капустіної [5], Ш. Тьоркл [12], В. Орешич [14].

Основний матеріал і результати. Разом з ерою метамодерну – за Аккером і Вермьоленом [13] – неоантроп отримав безмежний доступ до цифрового виміру, докорінно змінивши уявлення про людське буття. Отримавши портативний кишеньковий гаджет (і в цій властивості, її легкості і комфорті теж криється один із чинників незбагненої органічності поєднання людини і пристрою) – смартфон, Homo Digitalis зібрав і поєднав там більшість того, що зробив важливим для себе на пізнавальному,

комунікаційному, світоглядному, ціннісному, розважальному, особистому, інтимному й побутовому рівнях, а також у фінансовому аспекті (банківські, операційні, платіжні системи). Цифрова людина створила «світ у коробочці», від якої залежить буття, настрої, успішність. Зміст і поведінка сучасної людини стали цілком детерміновані гаджетом. Таким чином, виникла нова епоха – цифрова.

Цифрова ера подарувала нам цілу низку феноменів: від цивілізаційних і загальнолюдських явищ – цифрова трансформація, цифрова гуманітаристика, цифрова філософія, цифрова метафізика, цифрова онтологія, цифрова ментальність, цифрові цінності, цифрові традиції тощо – до специфічних – цифровий колега, цифровий співрозмовник, цифровий друг, цифровий артист, цифровий художник, цифровий читач, цифровий радник, цифровий коханець, які потребують дослідницької уваги і детального аналізу (в тому числі диференціального з нецифровими відповідниками). Певні особливості цифрової діяльності поширюються загалом на все поле світоглядних орієнтирів, екзистенційних устремлінь та інтелектуальної діяльності людини в її не тільки когнітивних і пізнавальних функціях, а й у сенсожиттєвій, філософській і навіть у психофізіологічній природі (маючи певний морфологічний вплив на природу цифрового неоантропа). Ідеться не про якісь абстрактні дії, а про конкретні психологічні, психофізіологічні, перцептивні процеси – спосіб читати, спосіб писати, спосіб рахувати, спосіб фіксувати / запам'ятовувати / опрацьовувати / генерувати інформацію, виконувати будь-які завдання, вирішувати освітні чи життєві проблеми. З того часу як людина (в тому числі маленька за віком людина, що досягає світ) залучає до цих процесів цифрові пристрої, вона змінює звичні механізми сприйняття та засвоєння інформації. І йдеться не про технічну різницю між користуванням ручкою і сенсорним екраном, паперовою книгою і планшетом, а про суттєві зміни у формуванні й функціонуванні притаманних людині психічних і психофізіологічних процесів – сприйняття, уваги, уяви, запам'ятовування, мислення [1; 3; 8; 10]. Сенсорний або електронний екран, комп'ютерна миш, клавіатура потребують навичок, відмінних від тих, які людина застосовує в контакті з книгою, зошитом, ручкою тощо, відповідно вони виховують інші навички, альтернативні тим, які людина набувала раніше в процесі розвитку, і водночас змінюють операції і зв'язки в аналізаторах і сигнальних системах. Технології змінюють структури мислення й поведінки цифрової людини порівняно з попередниками, і **головна принципова ознака Homo Digitalis – існування цифрової людини в нерозривній онтологічній системі «людина – гаджет».**

Поспостерігайте за собою чи за будь-ким із сучасних людей: яке б завдання не стояло перед вами (у віртуальному просторі або в повсякденному офлайн-бутті), в абсолютній більшості випадків ви звертаєтесь до девайса. Девайс відкриває вікно у всесвітній колективний досвід – інтелектуальний і життєвий – і вирішує всі стратегічні й буденні проблеми, не тільки заповнюючи прогалини у знаннях і розумінні питання, але й суттєво звільнюючи від цих процесів мислення і утворення зв'язків. Цікавий феномен: у системі «людина – гаджет» керівним агентом вважається людина, бо це саме її життєдіяльнісна система, але гаджету в цих нерозривних «стосунках» відводиться важлива роль джерела, сховища, переробника інформації, радника і впливового агента. Звісно, девайс працює за запитом самої людини, але якість ставлення (формування) запитання суттєво позначається на якості (відповідності, достовірності, авторитетності, доречності тощо) інформації, тож коректність і майстерність ставлення запитання все ще залишається за людиною, і це важливе зауваження станом на початок третього десятиріччя XXI сторіччя. Загалом серед фахівців усіх галузей, залучених до дослідження Homo Digitalis, найбільш критичну позицію займають саме психологи, психофізіологи та медики [1; 3; 8; 10]. Чому так відбувається? Наша думка, що вони не змогли впровадити свої класичні уявлення в метамодерні процеси сучасності. Деякі з представників цих наукових напрямів не хочуть сприйняти трансформаційну сутність сучасної людини та сучасного суспільства. Тим більше що перед сучасними науковцями стоять практичні складні завдання: соціалізація особистості в цифровому просторі і навпаки – соціалізація Homo Digitalis з усталеними навичками цифрового

буття в онтологічній системі «людина – гаджет» з мінімумом життя офлайн, у фізичному вимірі за межами віртуального світу; численні виклики людській природі і психіці, викликані різновидами інтернет- і гаджет-адикцій – нав'язлива потреба перебувати в інтернеті без будь-яких визначених цілей, багатогодинне перебування й особистісна самореалізація в соціальних мережах, адиктивний вебсерфінг, онлайн-лудоманія, онлайн-гемблінг, кіберсексуальна адикція (кіберсекс), безальтернативні віртуальні знайомства тощо. Під інтернет(гаджет)-адикцією розуміють нав'язливе бажання увійти до інтернету (зануритись у гаджет), перебуваючи офлайн, і нездатність вийти з інтернету (відкласти гаджет) у стані онлайн [3; 6]. Такі складні завдання неможливо зрозуміти без філософсько-антропологічного погляду на буття цифрової людини.

Складно навести достовірну статистику того, що людина із задоволенням робила б упродовж дня, якби мала можливість обирати тільки бажані види діяльності, але картини дійсності, які ми постійно спостерігаємо на власні очі онлайн і офлайн, підтверджують, що час наодинці з гаджетом часто превалює над подіями реального життя. Парадоксально, але активна залученість у соціальні мережі й можливість контактувати онлайн з десятками, сотнями, тисячами, навіть мільйонами співрозмовників (френдів, підписників тощо) не робить людину більш задоволеною спілкуванням. «Самотні разом» (Alone Together) – гасло, з яким вийшла до аудиторії американська психологиня Шеррі Тьоркл [12]. Це словосполучення вона ставить як діагноз мільйонам інтернет-залежних, а порятунок вбачає в обмеженому контролі життя онлайн і пошуку сенсів у житті офлайн.

Цифрова людина, або її антропологічний синонім Homo Digitalis, – феномен відносно новий, але в західній науці – саме там, де відбулася цифрова революція, його дослідження почалися разом з першим усвідомленням соціально-історичного повороту. Одним із перших дослідників став Марк Пренскі, який ще в матеріалі 2001 року запропонував і досі актуальні поняття Digital Natives (вихідці цифрового світу, люди, які не бачили світ без комп'ютерів та пристроїв) та Digital Immigrants (цифрові мігранти, люди, чиє життя розгортається в цифрову епоху, але їхній світогляд формувався за інших умов, і вони пам'ятають існування без гаджетів). Пізніше Пренскі застосував ще один термін – Human-Machine Hybrids («гібридна людино-машина»). Марк Пренскі і досі працює на дослідницькому полі цифрової людини: його погляди доволі критичні, а наукові матеріали наповнені гострих питань щодо сьогодення й майбутнього. Згодом побачили світ книги Манфреда Шпітцера, «Антимозок: цифрові технології і мозок», Ніколаса Карра «Пустушка. Що інтернет робить з нашими місками» та професорки Массачусетського технологічного інституту Шеррі Тьоркл «Наодинці: чому ми очікуємо більше від технологій і менше один від одного», які у свій час вперше порушив гучні питання появи й існування феномену «людина-гаджет». Головні критичні тези Шпітцера [11] – вбивство цифровою ерою уваги, здатності зосередитися та мисленнєвій споглядальності як головних передумов людської творчості. Критичні аргументи Тьоркл [12] – чим більше людина занурюється в гаджет і довіряє йому свою інформацію і пам'ять, тим більше він забирає її почуттів і можливостей; життя онлайн затягує настільки, що люди не можуть прийняти ванну, не виходячи із соціальних мереж.

На початку другого десятиріччя XXI століття сформульовано новий напрям антропології, який логічно дістав назву «цифрова антропологія» [9], після виходу однойменної роботи британського антрополога Деніела Міллера, який, до речі, обгрунтовано позитивно ставиться до будь-яких змін у розвитку людства й застерігає від тотального песимізму щодо цифрового майбутнього. Деніел Міллер з доброю іронією кепкує з дослідників, зокрема з вищезгаданої нами Шеррі Тьоркл, яких лякає цифрова людина, її спосіб життя та її перспективи. «Книга Тьоркл пронизана ностальгічним плачем за певними видами соціальності, які людство нібито втратило внаслідок нових цифрових технологій, починаючи від роботів і закінчуючи Facebook... Наприклад, Тьоркл оплакує людей, які повертаються з роботи відвідувати Facebook замість того, щоб дивитися телевізор. Насправді коли таке бачення нових цифрових технологій було

вперше представлено, телевізор отримував подібні твердження щодо відсутності в ньому автентичності... А він (телевізор) значно менш комунікабельний за Facebook», – сміється Міллер та вважає, що людство розвивається за законами діалектики [9].

Взагалі Д. Міллер наполягає, що термін «реальний світ» як противага поняттю «віртуальний світ» некоректний і абсолютно суперечить тому, що насправді підтримує антропологічна теорія. В цьому контексті, на думку Міллера, термін «реальний» можна використовувати як розмовний, а не як епістемологічний. В цьому контексті цікавим є дослідження Тома Бьоллсторффа, який займається вивченням зв'язку етнографії і віртуальних вимірів [2] та пропонує не перебільшувати з песимістичним прогнозуванням перспектив людства. Ще одна міждисциплінарна галузь, що виникла на підґрунті розвитку технологій – цифрові гуманітарні науки, або скорочено Цифрова гуманітаристика (Digital Humanities), але здебільшого предметом і об'єктом вивчення є не цифрова людина, а вся соціокультурна й цивілізаційна спадщина людства, яку намагаються відтворити, систематизувати, зберегти цифровими методами та інструментами.

Висновки. У побудові картини світу або процесі ухвалення рішень цифровий, запозичений через гаджет колективний або чийсь індивідуальний досвід, починає превалювати над особистим нецифровим досвідом Homo Digitalis. Людина все менше звертається до фізичного світу як джерела власного досвіду і буття, занурившись у цифровий світ, на який переклала значну частину епістемологічних, репрезентаційних, комунікаційних, соціальних і фінансових механізмів і який став джерелом досвіду і простором буття. Людина без гаджета здебільшого не може реалізувати значну частину своїх життєвих потреб, тож розглядати сучасного індивіда слід як Homo Digitalis – в його нерозривній онтологічній системі «людина – гаджет». Homo Digitalis існує у світі постійної трансформації, тому миттєві зміни до цифрової людини – це природний варіант буття. Проблема такої людини, на наш погляд, постає в гуманітаризації її «Я», бо морально-етичні норми та цінності, на відміну від цифрових, ні на що замінити не можна.

REFERENCES

1. *American Osteopathic Academy of Addiction Medicine*. www.addictionhelp.com/social-media-addiction/statistics
2. Boellstorff, T., Nardi, B., Pearce, C., Taylor, T. (2012). *Ethnography and Virtual Worlds: A Handbook of Method*. Princeton, 264 p.
3. Bugajova, N. M. (2020). Virtualizaciya osoby`stosti: ety`chni ta yury`dy`chni aspekty` cy`frovizaciyi svidomosti [Personal virtualization: ethical and legal aspects of digitalization of consciousness]. *Rozvy`tok medy`chnogo prava Ukrayiny` v konteksti yevrointegracijny`x ta globalizacijny`x procesiv*: mater. IV Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uch. Kyiv, 61–66 (in Ukrainian).
4. Dz`oban`, O. P. (2021). Cy`frova lyudy`na yak filosofs`ka problema. [Digital man as a philosophical problem]. *Informaciya i pravo*, 2 (37), 9–19 (in Ukrainian).
5. Kapustina, N., Tokar, L. (2018). *Cy`frova ety`ka: navch.-metod. rekom. (dlya здобувачів vy`shhoji osvity` magister. rivnya za profitem osvity. programy` «Filosofiya medijny`x prakty`k»)* [Digital ethics: textbook-method. recom. (for applicants for higher education, Master`s degree. level according to the education profile. program «philosophy of media practices»)]. Feniks, 50 p. (in Ukrainian).
6. Kerebko, Yu. I. (2018). Vply`v internet-zalezhnosti na osoby`stist` pidlitkiv [The impact of internet addiction on the personality of adolescents]. *Teoriya i prakty`ka suchasnoji psy`xologiyi*, 3, 190–193 (in Ukrainian).
7. Kraus, K. M. (2023). *Osvita ta suspil`stvo: cy`frova identy`fikaciya lyudy`ny`*: monografiya [Education and society: Digital Human Identification: a monograph]. 209 s. (in Ukrainian).
8. Lisovs`ky`, J. P., Lisovs`ka, Yu. (2020). Kvantova komp`yutery`zaciya yak fenomenal`no-cy`frova komunikaciya v kibersuchasnosti: kreaty`vna osoby`stist` [Quantum computerization as a phenomenal digital communication in cyber modernity: a creative person]. *Pedagogichni innovaciyi: ideyi, realiyi, perspekty`vy`*, 123–127 (in Ukrainian).
9. Miller, D., Horst, N. (2013). *Digital Anthropology*. Taylor & Francis, 2013, 327 p.

10. Nagara, M. (2022). Progresy`vni biznes-modeli: dominuvannya cinnostej industriyi 5.0 [Progressive business models: the dominance of industry values 5.0]. *Ekonomika ta suspil`stvo*, 45, 49–55 (in Ukrainian).
11. Spitzer, M. (2012). *Digitale Demenz. Wie wir uns und unsere Kinder um den Verstand bringen*. München, 272 p.
12. Turkle, S. (2011). *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*. New York, 328 p.
13. Vermeulen, T., van den Akker, R. (2010). Notes on metamodernism. *Journal of Aesthetics and Culture*, 2(1), 1 – 14. <https://doi.org/10.3402/jac.v2i0.5677>
14. Oreshy`ch, V. V. (2023). Fenomen virtual`noyi (cy`frovoyi) osoby`stosti u rozuminni cy`vil`nogo prava monografiya [The phenomenon of virtual (digital) personality in the sense of civil law]. *Law and International Law*, 144, 293–296 (in Ukrainian).

Received 22.02.2024

Received in revised form 16.03.2024

Accepted 20.03.2024

DOI: 10.15421/272403

UDC 101+304.444+008.2(007)

О. Є. Гончарова

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна*

ЦИВІЛІЗАЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА: ВЗАЄМОДІЯ {ЛЮДИНА}~[МАШИНА] В УМОВАХ SMART-ЦИФРОВІЗАЦІЇ

E-mail: safety371@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1025-375X>

Анотація. Актуальність проблеми полягає у зростаючому розриві досконалості та швидко зростаючих можливостях техніки і сучасних інформаційних технологій на тлі зменшення вимог до особистих можливостей кожної людини. Техніка вдосконалюється експоненціально, тоді як людський потенціал експоненціально не активується. І все це відбувається на тлі пригнічення природного середовища людини. Гостро стоїть проблема самоідентифікації людини та людства в умовах надмірності інформації за допомогою експоненціального вдосконалення машин, враховуючи пластичну крихкість людської свідомості. Мета статті – дослідити трансформації соціокультурного середовища через удосконалення машин та поширення smart-цифровізації; показати місце людиномірності в науці для розкриття творчого потенціалу особистості. Основні результати. Надшвидка технізація (заміна фізичної праці людини, що призводить до гіподинамії) та smart-цифровізація (заміна розумової праці, наслідком чого є гіпокогнітія) викликають необхідність в освоєнні **інноваційного інтелекту** – синергетична мережа природного інтелекту зі штучним для постійного удосконалення людського інтелекту, що зумовить нові можливості наукового пізнання. У нових умовах важливим є формування культури цінності самої людини, а не машинних алгоритмів (МА). Це означає удосконалення людських уявлень за допомогою штучного інтелекту, використовуючи конфабуляцію людини для динамічного ускладнення та оновлення картини світу, а не її спрощення. Вкрай необхідним є збереження та розвиток природної людиномірності, яка постійно відтворюється і вдосконалюється за рахунок взаємодії людського раціонального та ірраціонального, розвиток почуття міри, тонких відчуттів та розрізненнь, відновлення здатності людини сприймати ВСЕ і ВІДРАЗУ.